

Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1929-07-15, iš Venecijos - į Būgius

Venezia - Lido

Venezia - Lido - dieną maudėmės, po miestą bėginėjom ir plaukėm - dabar skubam į stotį - atgal į Innsbrucką. Už poros dienų jau miestai bus baigti - ir į kalnus [1]. Venezia - stebuklingas dalykas [2]. Vakar atvažiavome vėl vakarą - atitrūkau nuo kompanijos - stačiai pabėgau - mečiau bevalgančius - įkyrėjo - pasiėmiau vienas gondolą - naktį - vidunaktį vienas - pasitaisė kiek ūpas - atsiilsėjau. Šiandie jūra.

Baisiai skubu rašyt. Bučiuoju Tau ir mūsų Dalužį.

Tegu bus jums gera.

Bal

KOMENTARAI

- [1] 1929-07-03 į ekskursiją po Vakarų Europą su Baliu Sruoga išvyko dvi grupės. Šis ir kiti toliau publikuojami atvirlaiškiai rašyti keliaujant su antrąja grupe: „Antra grupė, kelionėje praleidusi visą mėnesį, atlankė Berlyną, Muncheną, Berchtesgaden, Königsee, Salzburgą, Vieną, pervažiavus per Jugoslaviją - Triestą, Veneciją, Innsbrucką, Steinachą, 12 dienų pagyvenusi kalnuose (5 dienos - ledynuose) Garmisch-Partenkircheną, vėl Muncheną, Berlyną...“ (Balys Sruoga, „Laiškas į redakciją“, in: *Lietuvos aidas*, Kaunas, 1929-08-13, Nr. 182, p. 6). „Šioje ekskursijos grupėje dalyvavo 13 žmonių: Bronys Raila, Domas Pinigis, J. Adomaitis, Antanas Venclova, Viktorija Gravrogkaitė, V. Lišauskas, Aleksandra Petrauskaitė, Jonė Ruzgytė-Strazdienė, Albina Sirutytė, Marija Insodaitė, Kelertaitė ir Balys Sruoga“ (Vandos Sruogienės pastaba).

[2] Antanas Venclova, vienas ekskursijos dalyvių, apibendrina išpūdžius iš Venecijos: „Venecija – labai senas Italijos miestas. Venecija įdomi tuo, kad ji nepanaši į joki kitą miestą. Čia nerasi nei tramvajaus, nei vieno arklio, nei automobilio.

Miestas pastatytas ant vandens.

Gatvėse čia plaukioja valtys – gondolos yra motoriniai laiveliai – vaporetai. Per kanalus įdomūs tiltai. Venecija – linksmas gražus miestas.

Jo statyba nepaprastai puiki.

Jau senų senovė Venecija vedė prekybą su tolimomis Rytų tautom, dėl to namų statyboje jaučiasi Rytų (arabų) įtaka. Tokie statiniai, kaip dožų rūmai, šv. Marko bazilika, statiniai apie puikiąją šv. Marko aikštę stebina žiūrėtoją savo nepaprastumu ir nuostabiu grožiumu.

Ypatingai Venecija įdomi naktį. Po karštos dienos venecijiečiai pasipila gatvėse. Naktį pilnos gatvės žmonių su miegančiais vaikais ant rankų. Čia maišosi turtingi auslānderiai [kitašaliai, – Antanas Venclova] su gatvės muzikantais, gitaristais, smuikininkais, linksmos mažutės juodaplaukės italaitės. Jų pilna aikštėse, ant tiltų. Vitrinose žėri brangenybėmis – veidrodžiai, šilkai, kuriais Venecija garsi iš senovės. Mūsų ekskursantės visai neteko galvos: kai išsižiojo į vitriną, tai ir sustyra, paimtos kažkokio siaubo. Visą valandą jų iš ten neatplėši.

Venecija pilna saulės, linksmybės. Bet daugybė namų apleista, gatvėse žmonės atlieka gamtos reikalus, iš kanalų dvokia pamazgos, smulkiose gatvelėse vaikščioja sulyse kačiūkščiai.

Venecijos pakraščius plauna puikiosios Adrijos marios. Venecijos įlanka rami. Skaidrios saulės užlietas begalinis žerintis plotas, viršum nepaprastai mėlynas dangus.

Iš Venecijos – vėl atgal į Austriją. Važiuojam visą naktį. Anksti iš ryto mes jau Tirolio centre Innsbrücke. Baisiai pavargę. Stoty mudu su Raila grindyse suguldome čemodanus ir ant jų puikiai išsimiegame, nors vėliau mums gelia šonus ir nugaras. Fotoaparatas užfiksuoja amžiams šį mūsų dievišką poilsį“ (Antanas Venclova, „Mūsų studentų ekskursija į Europos Vakarus“, in: *Jaunimas*, Kaunas, 1929-10, Nr. 19-20, p. 283).

Antanas Venclova vėliau dar kartą prisiminė 1929 m. liepos mėn. – studentų ekskursijos metu matytą Veneciją: „Bet Venecija... Tai iš tikrųjų miestas, kokį tegali susapnuoti! Didžiuoju kanalu skrido pasakiškos gondolos, gale stovinčių gondoljerų vairuojamos. Pro šalį lėkė marmuriniais *palazzo* su lengvomis kolonomis, su laiptais, kylančiais tiesiog iš pažaliavusio vandens. Ant sienų sverdėjo vijokliai ir žydėjo rožės. Miestas iš ryto buvo pilnas permatomo rūko, kuris, lyg sidabrinis tinklas, siautė namus, bažnyčias, siaurutes gatveles. Išlipę netoli dožų rūmų, vaikščiojome po šv. Morkaus aikštę, kurion iš tolo traukė garsiosios bažnyčios fasadas, aukštas kampanilės bokštas, baltų bibliotekos kolonų eilė.

Adrijos jūroje, kuri plytėjo čia pat, ties aikštės sienomis, rūko dideli garlaiviai ir maži garlaiviukai – vaporetai. Vienas toks vaporetas perkėlė mus per sąsiaurį į Lido kurortą. Prabangios vilos traukėsi pajūriu, skendo medžiuose ir gėlėse. Buvo pati vasara, ir niekas taip neviliojo, kaip vanduo.

Nusprendę išsimaudyti, pirkomės daugybę bilietų, kol perėjome visokias kontroles ir pagaliau atsidūrėme plažėje. Čia vėl kiekvienas turėjome pirkti bilietus į kabinas, mokėti už rankšluosčius ir kitus patarnavimus. Kažkas suskaitė, kad, kol išsimaudėme, kiekvienas išsigijome po aštuoniolika bilietų. Šiaip ar taip, maudytis mūsų Palangoje kur kas paprasčiau.

Bet čionykštės bangos šiltos, aukštos, žalsvai malachitinės, jos ne gramzdina tave į dugną, o kelia į viršų, ir be galo malonu siūbuoti jose. Aplinkui krykštuoja jaunos italiukės, tamsiaplaukės, lieknos ir gracingos. Kaip greitai, deja, jos pavirs apsileidusiomis bobomis, kurių tiek daug matyti prie apelsinų dėžių, suvenyrų staliukų, ties bažnyčių durimis ir už tratorijų bufetų! Nelinksma apie tai galvoti.

Grįžę į miestą, vaikščiojome siauromis gatvelėmis. Prieš akis brėžėsi visai kitas vaizdas, negu šv. Morkaus aikštėje ar ties Ponte di Rialto. Gatvelės purvinos, namai ištisus šimtmečius neremontuoti.

Dviem žmonėms sunku apsilenkti. Slankioja sulysusios, alkanos katės, bėgioja murzini ir apdriskę vaikai, šlepsi liesos kaip skeletai senutės, ant galvų pintinėmis nešinos, o tose pintinėse – skalbiniai, daržovės, glėbeliai malkų ar truputis anglies. Čia pat gatvėje vietiniai gyventojai nesivarždami ant skylių šaligatvių šonuose atlikinėja gamtos reikalus. Vakare slankioja būriai prostitučių, iš atvirų tavernų durų su mėsos šutu sklinda pigi gramofono muzika, ir už apdulkėjusių langų sukasi poros. Atrodo, kad čia visai kitas visų apleistas miestas, kurį ir žmonės, ir dievas užmiršo. Tai antroji, turistams ne visada matoma Italijos pusė.

Prieš mūsų akis iš karto vėrėsi nuostabus Italijos grožis ir skurdas, jos meno paminklų žavesys ir gyvenimo pilkumas. Kas žingsnis matei pasipūtusius valdžios atstovus, juodmarškinių būrius, ant kiekvienos sienos kabojo Musolinio fotografija su pakeltais priesaikai pirštais... Šią įdomią, tokią gražią ir tokią nelaimingą šalį mums greitai reikėjo palikti“ (Antanas Venclova, „Kelionė į Vakarus“, in: *Jaunystės atsiminimai*, Vilnius: Vaga, 1966, p. 134-135).